

INVENTATORII MOLDOVENI LA CEL DE-AL 33-LEA SALON INTERNAȚIONAL DE INVENȚII DE LA GENEVA

(SECVENȚE DINTR-UN JURNAL DE CĂLĂTORIE)

dr. hab. în științe tehnice Valeriu DULGHERU,
șef Catedră teoria mecanismelor și organe
de mașini, Universitatea Tehnică a Moldovei

Pentru a avea succes pe piață, o invenție trebuie să fie cunoscută unui cerc mai larg de potențiali utilizatori. Breasla inventatorilor din Republica Moldova, cunoscută până nu demult doar în spațiul sovietic (unde interesele inventatorilor erau neglijate totalmente), încearcă în ultimul timp să-și facă cunoscute invențiile celor din vest, mai receptivi la apariția a tot ce este nou, prin participare la cunoscutele saloane internaționale de invenții. Acest lucru a devenit posibil grație primilor „spărgători” ai acestui blocaj - prof. univ. Aurelian Gulea (care a deschis calea inventatorilor moldoveni spre saloanele internaționale de invenții EUREKA de la Bruxelles, Belgia, și Geneva, Elveția) și acad. Valeriu Rudic (deschizător de drumuri spre Salonul Internațional de Invenții „INPEX”, or. Pittsburgh, SUA).

Agencia de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale (AGEPI) are acumulatã deja o experiență bogată în susținerea unor astfel de acțiuni: organizează anual Salonul național (devenit în ultimul timp internațional) de invenții „Infinvent” de la Chișinău, suportând practic toate cheltuielile care, se știe, nu sunt mici; susține financiar (parțial) unii inventatori (selecțai în cadrul concursului național) pentru a participa la prestigioasele saloane internaționale de invenții.

Decizia de susținere a unui grup de inventatori moldoveni pentru a participa la Salonul Internațional de Invenții, Tehnici și Produse Noi de la Geneva din anul curent se înscrie în această frumoasă și nobilă tradiție. AGEPI a suportat cheltuielile legate de plata spațiului expozițional și de transportarea participanților, punându-le la dispoziție microbuzul Agenției. Pentru mine aceasta a fost a doua călătorie în Elveția; mai participasem la Salonul de la Geneva în 1999, plecând încolo cu un autocar. Când toate

formalitățile au rămas în urmă (chestiuni legate de asigurări medicale, de vize – pentru Elveția, Austria și Ungaria, care cer timp și nu în ultimul rând bani, rezolvate, de asemenea, de AGEPI), iată-ne urcați luni, 29 martie, ora 8⁰⁰ în microbuzul AGEPI-ului cu stația terminus „PalExpo, Geneva”.

Voi încerca să fac o mică trecere în revistă a unor evenimente mai importante, legate de această călătorie care, pe lângă scopul ei de bază – participarea la expoziție, a avut și un caracter cultural-cognitiv, traseul trecând tocmai prin 5 țări europene. Drumul de la Chișinău spre Leușeni, care a durat aproximativ o oră, l-am parcurs fără prea multe impresii, dacă nu luăm în considerație numărul și mărimea gropilor de pe traseu, ocolite cu măiestrie de conducătorul autovehicolului, Oleg Tataru. Peisajele rurale din partea estică a României nu diferă cu mult de cele din Republica Moldova. Cu cât ne îndepărtăm spre vest, lanurile erau tot mai îngrijite. Referitor la orașe și orașele majoritatea sunt curate și bine iluminate noaptea. Pe lângă magazinele de tip METRO, care au devenit un atribut indispensabil al orașelor europene, de o parte și de alta a traseului se perindau tot mai multe edificii industriale moderne (mai mari sau mai mici), care se evidențiau printre cele vechi prin construcțiile modulare din metal și plastic cu un design coloristic bine gândit. Majoritatea dintre ele sunt, probabil, mici întreprinderi industriale, bine organizate în plan tehnologic, devenind încetul cu încetul pilonul de bază a ceea ce lipsește în Republica Moldova – businessul mic și mijlociu.

Ajunși la Arad pe la orele 22⁰⁰, am purces în căutarea unui hotel. Chiar în preajma traseului ne-am oprit în fața unui hotel – o clădire nouă cu 4

etaje. Mai apoi am aflat că este o proprietate privată. Din discuțiile avute cu stăpânul, am aflat că ei, doi frați împreună cu soțiile și doi copii, au lucrat la negru în Austria timp de 7 ani, acumulând finanțele necesare pentru a deschide acest mic business propriu. Un element important al păturii de mijloc într-o țară care merge pe calea democrației. Auzind acestea, mă gândeam în sinea mea: când măcar a suta parte din milionul de basarabeni plecați peste hotare să muncească la negru vor reveni la baștină și își vor crea micile lor întreprinderi. Pentru aceasta însă nu este suficientă doar dorința lor de a investi bani. Este strict necesară, în primul rând, modificarea politicii investiționale (în special în micul business), crearea infrastructurii în sistem. O politică investițională bine gândită și o infrastructură apropiată de cea europeană (drumuri, căi ferate, aeroporturi, hoteluri etc.) sunt elemente-cheie pentru atragerea investitorilor străini de calibru mai mare. Iar pe lângă ei va înflori și micul business autohton (businessul hotelier, turistic, micii producători agricoli și micile întreprinderi de prelucrare a producției agricole).

A doua zi de dimineață, după micul dejun, am pornit mai departe. După vreo 60 de kilometri am ajuns la autoban. Este un element forte al culturii rutiere apusene. Cu o calitate impecabilă a pânzei rulante a șoselei, îngrădită la modul direct, autobanul îți permite să mărești esențial viteza, fapt ce scurtează simțitor timpul călătoriei – un lucru foarte important pentru călătorul european, devenit foarte mobil și grăbit.

După aproximativ o oră am ajuns la Budapesta. Pentru a scurta din timp, am făcut ocolul orașului, și deja peste 20 de minute eram pe autobanul care duce spre hotarul cu Austria. Peisajul devine puțin mai muntos, cu priveliști alpine foarte pitorești. Trecând pe teritoriul Austriei, mi-a atras atenția mulțimea de agregate eoliene (mori de vânt), amplasate de o parte și de alta a traseului (erau probabil câteva sute), care la o viteză a vântului nu prea mare (cam aceeași ca și la noi), funcționau, producând energie electrică. În acest caz se conduc, probabil, de principiul că ei nu sunt atât de bogați ca să neglijeze această sursă importantă de energie ecologic pură și ieftină. Sunt cunoscute pronosticurile Uniunii Europene

de a atinge către anul 2010 nivelul de producere a așa-numitei „energii verzi” la cota de 20% din totalul energiei electrice produse. Care sunt pronosticurile pentru Republica Moldova în domeniu? Acest epizod mi-a atras atenția, deoarece la Geneva plecam să prezint două sisteme similare de conversie a energiilor regenerabile.

Ajunși la Viena, am ocolit și acest oraș fiindcă eram în criză de timp (urma să ne rezervăm timp pentru a o vizita la întoarcere), ieșind pe autobanul care duce spre hotarul cu Elveția. Landșaftul devine tot mai muntos. Autobanul șerpuiește printre munții acoperiți cu păduri amestecate. La poalele lor vezi căsuțe frumoase, parcele de pământ bine lucrate, printre care șerpuiesc drumușoare înguste (asfaltate și ele). Soarele e pe la chindii. În zare se înalță alți munți cu crestele înzăpezite. În viteza microbuzului, văile alpine verzi sunt urmate de zone muntoase înzăpezite, pentru ca peste alte 10-20 de minute să fie, la rândul lor, înlocuite cu aceleași minunate văi alpine verzi, „pictate” ca în carte.

Pe autoban mergem cu o viteză de cca 140-150 km/oră. Traversasem deja și o porțiune a autobanului pe o distanță de vreo 60 km care trece prin sudul Germaniei, pentru ca să ieșim la or. Innsbruck. Cu toate acestea, deja înnoptă, iar noi încă nu ajunsesem la hotarul cu Elveția. Mai mult ca atât, încurcasem puțin traseul și pe la orele 12 de noapte „rătăceam” prin munții înzăpeziți ai Innsbruckului. La vreo oră după miezul nopții am traversat hotarul cu Elveția, iar pe la orele 5 dimineața am ajuns cu bine la Geneva

(grație conducătorului microbusului, care s-a aflat la volan practic fără odihnă timp de cca 22 de ore). La acest timp, fiind în căutarea hotelului, unde ne-au fost rezervate locuri, observam cum serviciile municipale respective aduc în ordine orașul – această mică capitală a Europei, în care sunt amplasate oficiile a zeci de organizații internaționale. Străzile, trotuarele sunt

spălate cu un șampon mirositor. În oraș practic nu vei întâlni străzi prăfuite.

Fără a mai sta să ne odihnim, am plecat la Salonul de Expoziții PALEXPO pentru a monta posterele și instala machetele, fiindcă deschiderea expoziției era preconizată pentru ora 10³⁰. Inaugurarea ei a fost organizată fără mare pompă, fără tăieri de panglici. Ceea ce m-a mirat a fost faptul că printre primii vizitatori ai expoziției erau copiii, veniți singuri sau în mod organizat de la diverse instituții de învățământ. Și a doua zi au fost mulți copii, care au vizitat standurile inventatorilor întruniți aici din toată lumea (practic din toate țările bătrânei Europe, dar și din SUA, Japonia, Singapore, Malaysia, China etc.). Este și acesta un mod de a le cultiva copiilor dragostea de creație (inclusiv cea tehnică). Nu știu de ce la noi directorii de gimnazii și licee neglijează acest factor, considerând că dragostea de creație le poate fi cultivată copiilor doar vizitând un teatru, un muzeu, vizionând un film artistic. Or tocmai la această vârstă copiii sunt ca un burete, capabili și dornici să „imbibe” cât mai multă informație. Demonstrându-li-se cum funcționează un mic mecanism, alimentat de la o baterie solară sau o morișcă de vânt, un mic aparat de zbor, diverse jucării mecanizate, ei vor prinde interesul pentru creația tehnică. Astfel poate fi educat un Edison al timpurilor noastre.

Un alt moment care merită să fie comentat a fost vizita la salon a burgomistrului (primarului) municipiului Geneva. Îmbrăcat în haine naționale (nu s-a jenat ca oficialii noștri), însoțit de președintele Expoziției Jean-Luc Vincent, a vizitat

standurile delegațiilor tuturor țărilor, inclusiv pe cel al Republicii Moldova. Acest gest demonstrează interesul oficialităților locale față de evenimentul în cauză.

În cea de a doua zi a Expoziției a avut loc o recepție la pavilionul României, la care au fost invitați și membrii delegației Republicii Moldova. De menționat că au fost prezenți ambasadorul României la Geneva, venit cu un cuvânt de salut către inventatori și cu unele distincții, precum și alte persoane oficiale.

În seara celei de a treia zile a avut loc festivitatea de decernare a distincțiilor – atât ale Expoziției, cât și ale unui număr mare de organizații naționale și internaționale, legate direct sau indirect de invenții și creativitatea tehnică. Dacă numărul distincțiilor poate fi considerat un indiciu calitativ (dar eu cred că într-o măsură oarecare așa și este), atunci inventatorii moldoveni s-au prezentat destul de bine. Având un număr limitat de exponate, situație dictată de sursele financiare limitate (la expoziție au fost prezentate doar 11 exponate), inventatorii moldoveni au fost apreciați cu 3 medalii de aur, 5 de argint și 3 de bronz, precum și cu o distincție a Societății inventatorilor și raționalizatorilor din Polonia, cu o altă distincție a Ministerului Educației și Cercetării din România.

Sub acest aspect se poate afirma că grupul de inventatori din Moldova s-a prezentat bine. Însă, în viziunea mea, mult mai importantă ar fi fost încheierea unor contracte sau a unor intenții de colaborare cu potențialii utilizatori. Luându-se în considerație și poziția foarte avantajoasă a standului Republicii Moldova (situat chiar la intrare), unele exponate au trezit un viu interes printre vizitatori, făcându-se schimb de adrese pentru o eventuală colaborare ulterioară. Șuvoiul de oameni s-a întesit, în special, în zilele de sâmbătă și duminică. De menționat încă o dată numărul mare de copii. Familii în componență deplină (cu copii mai mari sau mai mici) erau vizitatori frecvenți ai standurilor în aceste 2 zile, cu

toate că prețul unui bilet pentru o persoană era de 12 franci elvețieni (apr. 10\$), iar costul unui pliant al expoziției – de 25 franci. Este și acesta un moment educativ în familie.

În ziua de sâmbătă, pe la orele 12, pavilionul Republicii Moldova a fost vizitat de un grup de întreprinzători din Republica Moldova, aflați în Elveția sub auspiciile Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova. Ei au manifestat un interes viu față de unele invenții moldovenești (a trebuit să le cunoască tocmai la Geneva), făcându-se chiar și un schimb de adrese, pentru ca la întoarcere în Republica Moldova să fie inițiate unele legături de colaborare.

De asemenea, pavilionul Republicii Moldova a fost vizitat de către ambasadorul Republicii Moldova la Geneva, dl Dumitru Croitor. În discuții cu inventatorii moldoveni, dânsul și-a exprimat unele păreri referitoare la posibilitățile utilizării invențiilor moldovenești în Elveția.

Pe lângă acest program încărcat al Expoziției, am găsit timp pentru a face cunoștință cu cele mai frumoase locuri ale capitalei elvețiene și în primul rând cu lacul Lemman. Pentru a admira mai bine frumusețile Genevei, am efectuat o călătorie de o oră pe un mic vapor turistic. Impresionează în primul rând apa foarte curată a lacului (să nu uităm că se află în centrul orașului), mulțimea de lebede și răți sălbătice, care înoată nestingherite, renumitul havuz jenevez (apa este aruncată până la 140 m înălțime), frumusețea sobră a muntelui Monblan, care se află parcă de asupra orașului, precum și frumoasele edificii amplasate pe ambele maluri ale lacului (de o parte a lacului sunt amplasate clădirile celor mai mari bănci ale lumii), de cealaltă – renumitele hoteluri geneveze.

Cam acestea au fost evenimentele principale ale Expoziției. Duminică seara a avut loc închiderea Salonului, iar luni în zori ne-am pornit înapoi spre

casă, având de parcurs cca 2600 km. Pentru a evita oboseala excesivă a conducătorului microbuzului, s-a hotărât de a circula numai ziua. Cu mici excepții, traseul la întoarcere a fost același, atât doar că de data aceasta am traversat Elveția ziua, având posibilitatea să apreciem mai din plin peisajele foarte pitorești ale Alpilor elvețieni.

Drumurile foarte bune ne-au permis să parcurgem în prima zi tocmai 1100 km, ajungând spre seară în împrejurimile Vienei. Am înnoptat într-o pensiune din suburbiile acestui oraș celebru. A doua zi, hotărâsem să ne realizăm visul de a bea în tihnă o cafea într-unul din localurile vieneze, de a vizita renumita biserică neagră (cu pereți negri la direct, de vechime), de a contempla

frumusețea renumitei Opere vieneze, purtându-ne pașii pe lespezile de piatră pe care au călcat marii compozitori ai lumii: Mozart, Strauss, Haydn ș.a., dar și nemuritorul Eminescu. Peste o oră păraseam deja acest minunat oraș, unul dintre centrele culturale ale lumii. A fost o idee formidabilă de a-l vizita măcar pentru o oră-două.

Ne-am continuat călătoria spre casă, traversând teritoriul Austriei, întreg teritoriul Ungariei și ajungând la Arad pe la chindii. Evident, ne-am oprit la același hotel. Astfel, călătoria de cca 10 zile, dintre care 6 ne-am aflat în permanentă mișcare, a luat sfârșit. Am trăit clipe de neuitat. Puțin oboseți, ne-am convins, oricum, că dorul de casă te face mai grăbit la revenirea în Patrie.

SUMMARY

The State Agency on Industrial Property Protection (AGEPI) has already a rich experience in supporting such actions: annually organizes the Exhibition of Inventions "INFOINVENT" International Specialized in Chisinau, supporting practically all the costs that are not small; it furnishes a financial assistance (partially) to some inventors (selected in the frame of the national competition) for taking part in the prestigious international exhibitions of inventions.

CALENDAR

La 28 mai 1946 s-a născut (la Baraboi, Edineț) Aurelian GULEA, doctor habilitat în științe chimice, profesor universitar, șef catedră chimie anorganică a USM, "Om Emerit" al Republicii Moldova, deținător al Medaliei de Aur OMPI „Inventator remarcabil”.

Profesorul A. Gulea are circa 420 de publicații. Este deținător a 51 de brevete de invenție în domeniul sintezei dirijate a combinațiilor coordinative și a substanțelor element-proteice.

Din 1991 și până în prezent A. Gulea a făcut mai multe stagieri la universități din Franța, România, Germania, Canada. Din 1992 este vicepreședinte al Consiliului științific specializat de conferire a titlurilor științifice de doctor și doctor habilitat în științe chimice de la Universitatea de Stat din Moldova.

A. Gulea este conducător științific și participant la trei granturi internaționale în colaborare cu Universitatea Laval (Canada), Universitatea Lille (Franța), Universitatea Lausanne (Elveția), Universitatea Hassan II (Maroc), Universitatea "Babeș-Bolyai", Cluj, Universitatea "Al. I. Cuza", Iași, Universitatea din București (România), Universitatea Freiburg (Germania).